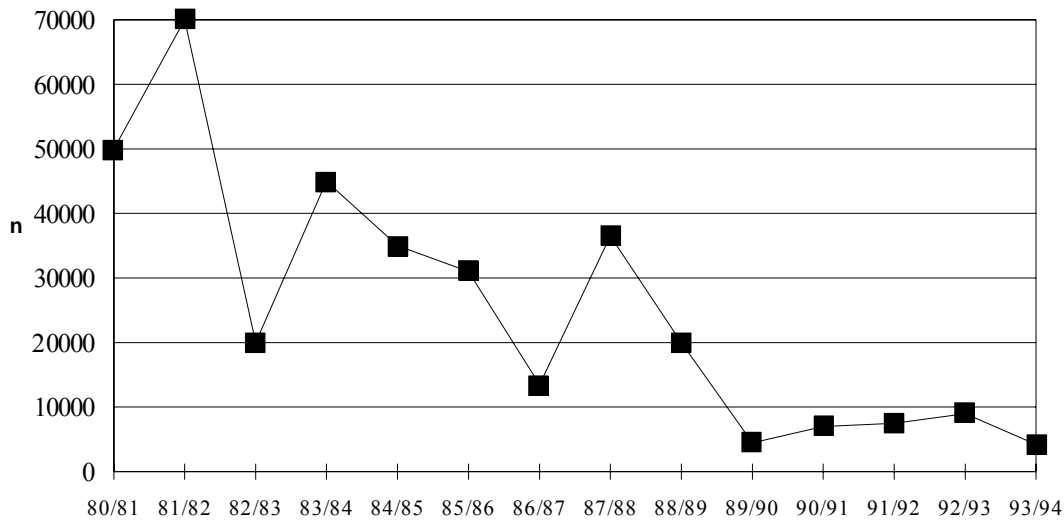

A tatai Öreg-tavon telelő vetési ludak (*Anser fabalis*) nagyarányú állománycsökkenése

Starker Bestandesrückgang der überwinternden Saatgänse (*Anser fabalis*) am Öreg-tó in Tata

A Közép-Európa egyik legforgalmasabb vetési lúd gyülekezőhelyeként nyilvántartott, s 1989-ben a Ramsari Egyezmény jegyzékébe is felvett tatai Öreg-tavon telente általában 20.000-40.000 példánnyal tetőzik a vadlúdállomány (Sterbetz 1974, 1976, 1984, Musicz 1990), alkalmanként előfordult azonban 50.000-70.000-es mennyiségük is (Bergh-Philippona 1986). Az 1989-1994 közötti időszakban a tavon telelő vetési lúd állomány összeroppanásszerűen megfogyatkozott, számuk már nem érte el a tízezret, sőt egyes években (1.ábra) az ötezet sem!

1. ábra. A tatai Öreg-tavon telelő vetési ludak (*Anser fabalis*) maximális mennyiségei
Abb. 1. Maximale Zahlen der am Öreg-tó in Tata überwinternden Saatgänse

Az elmúlt 10 telelési idény 355 megfigyelési napján észlelt vetési lúd mennyiségek nagyságrendi változásait az 1. táblázat foglalja össze.

1. táblázat A tatai Öreg-tavon telelő vetési lúd (*Anser fabalis*) mennyiség nagyságrendi változása 1984-1994

Tab. 1. Enderungen in der Größenordnung der am Öreg-tó in Tata überwinternden Saatgänse von 1984 bis 1994

Időszak	Max. példány-szám	Megf. napok száma	Megfigyelési napok száma, melyeken a vetési ludak mennyisége						
			0	1-99	100-499	500-999	1000-4999	5000-10000	10000<
			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
1984-1989	36.400	166	0 (0,0%)	11 (6,7%)	6 (3,6%)	8 (4,8%)	48 (28,9%)	53 (31,9%)	40 (24,1%)
1989-1994	9.100	189	8 (4,2%)	37 (19,6%)	38 (20,1%)	15 (7,9%)	79 (41,8%)	12 (6,3%)	0 (0,0%)

Az adatsorok alapján a következő megállapítások tehetők:

1. A két ötéves időszak során 15,1 %-ról 51,8 %-ra nőtt azon megfigyelési napok aránya, melyeken alacsony (1.000 példány alatti) lúd mennyiség volt megfigyelhető.
2. A nagyobb (5.000 példány fölötti) mennyiségek aránya ugyanakkor 56,0 %-ról mindössze 6,3 %-ra csökkent, 10.000 példány fölötti vetési lúd állomány pedig egyáltalán nem volt megfigyelhető az elmúlt 5 telelési idény során.

3. Az utóbbi 5 esztendő során egyre gyakoribbá váltak az olyan megfigyelési napok, amelyeken egyáltalán nem éjszakázott liba a tavon. Ez a korábbi években teljesen ismeretlen jelenség volt!
4. A jellemző példányszám-kategória a VI-ról (5.000-10.000 példány) az V-re (1.000-4.900 példány) változott.

Mindeközben a többi tradicionális dunántúli gyülekezőhely vetési lúd forgalma az IWRB Vadlúdkutató Csoport Magyar Munkacsoportjának adatai alapján viszonylag stabilnak tekinthető.

A drasztikusan megfogyatkozott vetési lúd mellett a nyári lúd Anser anser és a nagy lilik Anser albifrons telelő állománya nagyjából a korábbi éveknek megfelelően alakult, de ugyanez mondható el az Öreg-tavon többezés mennyiségben gyülekező réce- és sirályfajokról is.

Hogy a vetési ludaknak e nagyarányú állománycsökkenése csupán átmeneti jellegű-e, vagy egy tartós - netán az Öreg-tó jelentőségének csökkenésével járó - folyamat kezdete, arra nehéz választ adni. Tény viszont, hogy miközben egyes tradicionális pihenőhelyek esetében (pl. Fertő-tó, Kis-Balaton) kedvező ökológiai változások zajlanak, addig a mindössze 220 hektáros Öreg-tó egy jelentős mértékben iparosodott - urbanizálódott térségben, Tata város közvetlen szomszédságában húzódik, s az ebből adódó rendkívül összetett antropogén hatásrendszer (Musicz 1992) döntő mértékben befolyásolhatja az itt gyülekező vadludak mennyiségét.

IRODALOM - LITERATUR:

- Bergh-Philippona** (1986): The occurrence of geese (mainly bean geese) at Tata in the West of Hungary. *Aquila* 92. 65-80.
- Musicz, L.** (1990): Vadlúdmozgalmak vizsgálata a tatai Öreg-tavon az 1984-1989. közötti időszakban. *Aquila* 96-97. 19-35.
- Musicz, L.** (1992): A tatai Öreg-tó vadlúdforgalmának antropogén hatásvizsgálata. *LIMES - Komárom-Esztergom megyei Tudományos Szemle* 1992/2. 29-40.
- Sterbetz, I.** (1976): A vadlúdvonulás alakulása a magyarországi gyülekezőhelyeken. *Aquila* 82. 181-194.
- Sterbetz, I.** (1984): Megfigyelések a tatai Öreg-tó környékén 1983. december 26-30. időközéből. *Mad. Táj.* 1984. ápr.-jún. 96-97.

Zusammenfassung

Am Öreg-tó in Tata, einem der belebtesten Versammlungsplätze von Saatgänsen in Mitteleuropa, ist der Bestand an Gänsen in den Jahren 1989-94, verglichen mit den Zahlen früherer Jahre (20-40.000, max. 70.000 Ex.), auf einen Bruchteil (4-9.000 Ex.) zurückgegangen. Die Ursache für dieses Phänomen ist noch nicht ausreichend geklärt; es ist aber Tatsache, daß neben Eigenheiten des Zuges und meteorologischen Faktoren auch eine Rolle spielt, daß der See in einem stark urbanisierten und industrialisierten Gebiet liegt.

Musicz László, H-2890 Tata, Dobroszláv L. u. 34.